

Balogh Sándor 1916-ban született Vajdahunyadon, Erdélyben, ahonnan négy éves korában menekülnie kellett a családnak. Iskoláit az akkor nagy hírű Vasgyári elemi iskolában kezdte. Szakmai végzettségét a Deák Ferenc Fiú Felsőkereskedelmi Iskolában szerezte meg. Első munkahelye, 1937-ben a Diósgyőri Vasgyár volt, ahol egészen nyugdíjazásáig, 1977-ig dolgozott.

Sikeres újításainak köszönhetően a Találmányi Hivatal „Ezüstérmes Feltalálónak” minősítette.

1949-ben, a Diósgyőri Szakmunkásképző Intézet szervezésekor óraadó tanárnak hívták.

Közreműködött az Ady Endre Kultúrotthon megszervezésében, melynek igazgatója lett. Az itt és máshol végzett kulturális munkájáért több helyi és országos elismerést kapott.

A Miskolci Városszépítő Egyesület elnökségi tagja és a Diósgyőri Városvédő csoport vezetője volt mintegy 10 éven át. Itteni tevékenységéért Podmaniczky-díjban részesült. Gálffy Ignác életműdíjas.

Megírta a Diósgyőri Pálos-rend és a Lillafüredi Palota szálló történetét. Megalapította a Bükki Üvegutak Ipartörténeti Múzeumát. A Muhi csata utolsó ütközetének helyszínén, a Mészárszék-réten felállíttatta az általa tervezett IV. Béla király emlékművet.

Talán legnagyobb munkája a Vasgyári lakótelep történetének

Balogh Sándor

A VASGYÁRI FIÚISKOLA TÖRTÉNETE

MISKOLC 2005

A VASGYÁRI FIÚISKOLA TÖRTÉNETE

BALOGH SÁNDOR

Podmaniczky díjas helytörténész az
iskola volt tanulója

(Miskolc Város Európai Uniós Értékeinek gazdagítására)

MISKOLC
2005.

ELŐSZÓ

 lakótelep elkezdődött pusztulását látva fogtam tollat, hogy az utókor számára emlékeztessem az olvasót, hogy milyen volt valamikor az Európa híré vasgyári lakótelep, ahol az emberek társadalmi megosztottságuk ellenére kölcsönös tiszteletben éltek egymás mellett.

Az 1920-ban eredeti szépségében ismert lakótelep ma már átalakulóban van. Szociális, egészségügyi, kulturális és élelmezési intézményei részben már megszűntek.

Eltávoztak a lakóházak első lakói, nem azok emlékei élnek már a családi házakban. Elcsitult a gyermekzsivaj, hiányoznak a kulturális intézmények, a nemzeti ünnepek meghitt hangulatai, az emberek sokasága az utcákban. Csend és szomorú látvány borítja a lakótelepet, hasonló lesz a temető csendjéhez, melyben alussza a híres lakótelep örök álmát.

Elhallgatnak a kohászat megszokott dübörgő zajai, elmúlik egy békében és szeretetben élő volt lakótelep.

Fitőiskola épült 1887-ben, tanonciskola 1905-ben

Az iskola korabeli pecsétje egy dokumentumon

AZ ISKOLA MŰKÖDÉSE

KULTURÁLIS LÉTESÍTMÉNYEK, ISKOLÁK

létesítmények közül elsőnek jelentek meg az iskolák. A lakótelep nagy létszámú iskolaköteles gyermekkel rendelkezett. Részükre 1887-ben megépült a fiú- és leányiskola.

A fiúiskola 1 hold 69 négyszögöles területen épült fel. Nagy befogadóképességű, emeletes épület. Az iskola elnevezése: „Diósgyőri m. kir. vas- és acélgyári elemi nép és iparos tanonciskola” volt.

A tanulógyermek nagy létszáma miatt minden évfolyamon „A” és „B” osztályok indultak. Kötelező volt a hatosztályos elemi iskola, majd a további két éves ismétlő iskola elvégzése. A szakmunkás utánpótlás képzésére 1905-ben felépült az iparos tanonciskola, melynek elvégzése után szakmunkás bizonyítványt kaptak a tanulók. Kiváló üzemi gyakorlattal rendelkező szakmunkásokat képeztek. *Policsek* nevű igazgatójuk nagy szaktudással járult hozzá, hogy művelt, fegyelmezett szakmunkások képezzék az utánpótlást. 1895-ben a m. kir. kincstár tulajdona lett.

Az iskolában a munkás és a tisztviselők gyermekei egyforma elbírálás alá estek. Az iskolán belül a gyermekek megkülönböztetés nélkül beszélgettek és játszadoztak egymással. Iskolán kívül az úgynevezett úri családokhoz a munkás gyermek már nem mehetett be. Már gyermekkorban belevésődött a gyermekbe, hogy az egyik úri fiú, a másik munkás fiú.

Fentiek igazolásául mellékelem az elemi iskolai tablót, melyen megtalálható tanító, mérnök, orvos, szakmunkás, segédmunkás szülők gyermeke. A képen *Nyitray Jenő* osztályfőnök jobb keze oldalán *Grill főorvos fia*, előtte bal oldalán *Schmidt főmérnök fia*, *Ambrus tanító fia* előtt látható az osztálytábla. Az ülő sorban jobbról a második saját magam vagyok látható.

Az iskola nagyon szigorú rendszabályokkal rendelkezett. A rendszabályok minden iskolai értesítőben benne foglaltattak. Idézek belőle: „A szülők figyelmébe”

A diósgyőri - vasgyári fiú elemi iskola III. A osztály tanulói 1925-ben. Középen Nyitray Jenő osztályfőnökkel. A tanulók között megtalálható tanító, mérnök, orvos, szakmunkás és segédmunkás szülők gyermeke. Balogh Sándor az alsó sorban jobbról a második. Ambrus Antal tanító fia a III. A tábla mögött. Az osztályfőnök jobb oldalán Grill főorvos fia, előtte Schmidt főmérnök fia István. Művezetők, szakmunkások fiai.

„Az 1921. évi XXX. tc. legfontosabb rendelkezése az iskolába járásról. Minden gyermek gondviselője (szülő, gyám) köteles a gondviselése alatt álló gyermeket 6 éven át elemi iskolai, további 3 tanéven át a továbbképző (ismétlő) iskolai oktatásban részesíttetni. Ha a beiratkozást a gyermek gondviselője (szülő) a rendes időben elmulasztotta, akkor kihágást követ el, mely 600 koronáig büntethető s behajthatatlanság esetén elzárásra átváltoztatható.

Ha az iskolába beírt gyermek első ízben igazolatlanul mulaszt, a gyermek gondviselőjét az iskolai gondnokság megintti és felhívja arra, hogy a gyermek rendes iskolalátogatásáról gondoskodjék.

A másodízben igazolatlanul mulasztó gyermek gondviselőjét a községi előjáróság bírsággal bünteti, mely minden elemi iskolai gyermek után annyiszor 4 korona ahány félnapot igazolatlanul mulasztott.

Ha pedig a gyermek harmadízben is igazolatlanul mulaszt, akkor minden elmulasztott fél nap után 8 korona bírság.

A másodízben igazolatlanul mulasztó továbbképző (ismétlő) iskolai tanuló után 50 korona, a harmadízben mulasztó után 100 korona a bírság.

A negyedízben igazolatlanul mulasztó elemi és továbbképző (ismétlő) iskolai tanuló szülőjét, illetve gondviselőjét a községi előjáróság a járás főszolgabírójánál jelenti fel, ahol a kihágásért 600 korona bírsággal sújtja, mely behajthatatlanság esetén elzárásra is átváltoztatható.

Kihágást követ el az is, aki a hivatott iskola szervek ily irányú intézkedésének ellenszegül, vagy azt megghiúsítani igyekszik. Ez a kihágás egy hónapi elzárással és 600 koronáig terjedhető bírsággal büntethető."

Ezen kívül az értesítő tartalmazta a következőt: "Csak abból a gyermekből lesz életrevaló ember, aki kerüli mindazt, ami az egészségének árt. Különösen kerülni kell a gyermeknek a dohányzást és a szeszes italokat. Amelyik gyerek dohányzik vagy szeszes italt iszik, az nem halad a tanulásban és testileg elcsenevészedik, erőtlen munkára képtelen lesz. Ez a két méreg oltja be az emberekbe a tüdővész csiráját. Hazánkban 70000 embert visz el ez a rettenetes betegség évente. Csak ép elméjű és munkabíró polgárok teszik boldoggá a hazát!

A fentiekből kitűnik, hogy az analfabétizmus az akkori vasgyári lakótelepen ismeretlen volt. Minden gyermek legalább 6 osztállyal rendelkezett.

A hitoktatás mindenkire egyformán kötelező volt. Éppen olyan tantárgy volt, mint a többi, osztályozták. Középiskolákban is kötelező volt, de ott már egyháztörténetet tanítottak. Attól függetlenül, hogy a hitoktatás is kötelező volt, ismertem olyanokat, akik felnőtt, szabad akaratukból ateistákká váltak, viszont nem lettek betörők, elzüllött emberek, valami belső tartással rendelkeztek.

Az elemi iskola első osztályában még ismeretlen volt a vonalas és kockás füzet. Az iskolai felszerelés a *palatábla* és a *palavessző* volt egy kis darab törölőszivaccsal. Ehhez tartozott az olvasókönyv.

Bal kézzel író gyermekre nem emlékszem, nem engedték meg a bal kézzel való írást. Fenyítésül a nádpálca szolgált. Származásra tekintet nélkül, nem volt kivétel. A tanítók körmöst és tenyerest osztogattak vele fegyelmezés végett.

A tantestület tagjai közül az alábbiakra emlékszem vissza: *Vanger Vilmos* igazgató, tanítók: *Nyitray Jenő, Orosz János, Szuhár Pál, Sztolár Vilmos, Réthy Aladár, Heinisch Ernő, Hamza Jenő, Keresztes Vencel, Endrész Pál, Lágler József és Záhony Dezső* tanfelügyelő urakra.

A tornaóra is kötelező tantárgy volt, testgyakorlás címen osztályzatok voltak.

Biológiai szemléltető eszközei ma már műemléket képviselnek, ezért videofelvételt készítettem az utókor számára.

A templombajárás kötelező volt. Az ünnepnap misékre a tűzoltóság, a cserkészek, egyesületek ünnepi díszben, zászlókkal vonultak.

A tanórákon már gyakorolták az év végi tornaünnepség bemutató gyakorlatait. Zenére történő ritmikus gyakorlatokat is bemutattak az ünnepségen a látogatóknak.

Szükséges tudnivalók.

Csak abból a gyermekből lesz életrevaló ember, aki kerül mindazt, ami az egészségnek árt. Különösen kerülnie kell a gyermeknek a dohányzást és a szeszes italokat: a bort, sört és pálinkát. A dohány és a szeszes ital kivált a pálinka, olyan erős mérég, hogy a felnőtt embernek is árt, a gyermeket pedig idő előtt sírba viszi.

Amelyik gyermek dohányzik vagy szeszes italt iszik, az nem halad a tanulásban és testileg is elcsenevészesedik, erőtlen, munkára képtelen lesz.

Ez a két mérég oltja be leggyakrabban az emberekbe a tüdővész csíráját is, ami igen sok embernek ássa meg a sírját. Mert a tüdővész nagyon ragadós betegség és mindenki megkaphatja. Hazánkban 70.000 embert visz el ez a rettenetes betegség évenként.

Legjobb ellenszere a tisztaság és a jó levegő.

De nemcsak az arcot kell tisztán tartani, hanem egész testünket, ruhánkat és lakásunkat is. Nem szabad a lakásban köpködni, mert a köpés undorító és terjeszti a betegségeket is. Minden romlott, bűzös dolgot a lakásból és környékéről el kell távolítani. Gyakran és jó ideig kell a lakást télen-nyáron szellőztetni. Tüdőnket úgy felfrissíti a tiszta levegő, mint szomjúságtól tikkadt testünket a tiszta víz. Aki szereti a tisztaságot, az igen sok betegségtől menekül meg.

Különösen arra kell ügyelni, hogy sem a ragadós betegségben levők, sem az ilyen betegek holmija egészséges emberrel érintkezésbe ne jussanak. Ilyen, gyakran előforduló ragadós betegségek a tüdővészen kívül a kanyaró (vörös himlő), a vörheny (skarlát, sarlach), a szamárköhögés (kehe) és a roncso-*toroklob* (difteritisz). Ha valamely gyermek ilyen betegségbe esik, azonnal orvost kell hozzá hívni és mindaddig nem szabad a többi gyermekhez eresztetni; amíg az orvos meg nem engedi.

(Folytatás a hátsó boríték belső oldalán.)

Különben minden betegségben legjobb orvoshoz fordulni. Mert, ha szántani, vetni, aratni, házat építeni csak az tud jól, aki megtanult, a beteg embert is csak az tudja meggyógyítani, aki azt tanulta. Száz meg száz ember pusztul el csak azért, mert bajában nem orvoshoz, hanem kuruzslóhoz fordul.

Igen lényeges kelleke még az egészség fenntartásának a jó táplálkozás is. Még a legszegényebb ember is táplálkozhatik jól. Mert nem az a jó táplálkozás, ha valaki finom ételt eszik, ami legtöbbszörre nem is tápláló, vagy nagyon sokat eszik, amitől beteggé lesz, hanem az ha valaki rendesen él, azaz egyszerű eledelét rendes időben, rendesen elkészítve fogyasztja el. Ezért tanuljanak meg a lányok jól főzni.

Az ember egészségének azért is nagy ellensége a szeszes ital, különösen a pálinka, mert aki szeszes italra költi pénzét, annak nem telik jó táplálékra. A szeszes ital drága még annak is, aki nem mértéktelenül issza, mert nem pótolja a mindennapi kenyeret annál sem, akinek bőven jut rá. Hát a szegény ember fazekából hány jó falatot húz ki! Miatta sok család szűkös napokat lát.

A szeszes italban nincs semmi tápláló-erő. Aki pedig mértéktelenül issza, annak az eszét veszi el. Pedig mindenkire ez a sors vár, aki nem ura akaratának és rákap az ivásra. Mert úgy van azzal az emberrel, mint a tolvaj a lopással. Az is először csak tüt lóp, később elviszi az ökröt is.

Akit a szeszes ital egészen rabjává tett, az átok nemcsak a családra, hanem a községre is. Elissza minden keresetét, házat, földjét, tehát nemcsak magának, de családjának jólétét és boldogságát is. Ráadásul elvesz a becsülete, mert izgága, kötekedő emberré lesz, azonkívül, mert soha sincs eszénél, minden rosszra könnyen hajlik. Még a koldúsbótra sem támaszkodhatik, mert mindenki megveti, mint akinek saját hibája akasztotta nyakába a koldústarisznyát.

Csak józan és erkölcsös élet teszi boldoggá az embert!

Csak ép elméjű és munkabíró polgárok teszik boldoggá a hazát!

Vasgyári fiú elemi iskola főbejárata

Vasgyári fiúiskola hátsó udvarra nyíló része

HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ LÁTOGATÁSA

 lakótelep történetéhez hozzátartozik 1923-ban Vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó Úr Ő főméltóságának látogatása a vasgyári üzemekben, a kórházban és a fiúiskolában. Vendégszereplését a Diósgyőr nagyközség közgyűlési jegyzőkönyve a következőkben rögzítette. A hiteles dokumentációt a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye Levéltárából a V130/13 kötet, Diósgyőr közgyűlési jegyzőkönyve 236-37. oldaláról másoltam ki.:

„Ligethy Béla főjegyző napirend előtt szót kérve bejelenti, hogy Magyarország kormányzója nagybányai Horthy Miklós Úr Ő

Az alsós épület főbejárata

főméltósága folyó év november 24-ik napján reggel fél tíz órakor érkezett, és az M. Kir. Vas- és Acélgyárat meglátogatni méltóztatott.

Ő méltóságának látogatása kizárólag a vasgyárnak szólt, ahol ünnepélyes fogadtatás után néhány üzemet tekintett meg, egyes munkásokat megszólításával tüntetve ki, majd délután fél egykor a vasgyári tanácsteremben fogadta a küldöttségeket, ahol a község is küldöttségileg tisztelgett.

Ezen küldöttség szónoka Miskovszky Ferenc bíró és tagjai Ligethy Béla főjegyzőn kívül Frigyk Sándor képviselőtestületi tag volt. A vendéglátás után még meglátogatva a vasgyári kórházat és az iskolát, és látottak felett magas meglegedésnek adva kifejezést 3 óra 50-kor a Turán különvonattal elutazott.

Indítványozva, hogy a kormányzó Úr Ő főméltóságának ezen magas látogatása, amely a vasgyárnak szólt, de a község területén történt, jegyzőkönyvileg örökítségévé meg.”

A kormányzó úr látogatásakor a fiúiskola II. osztályos tanulója voltam. Az osztályunk a főbejárat folyosójából nyílt, így volt alkalmam meglátni a kormányzó urat. Ha most leírom akkori gyermekkori gondolataimat szinte nevetséges. Első gondolati megnyilvánulásom: – De sok dísz van a kabátján, ez a bácsi kormányzó, akit úgy képzeltem el, hogy az Országházban egy nagy kormánykerék előtt ül és vezeti, kormányozza az országot. Még egy pár évig ez volt az elképzelésem a kormányzásról. Ma már magam is mosolygok ezen a gyermekkori elképzelésemen, de emléke megmaradt, láttam a kormányzó urat.

Rövid ideig tartó látogatását a diósgyőri közgyűlés jegyzőkönyve hitelessé tette. A legmagasabb államférfi ismerte el a híressé vált acélgyárat és a modern kultúrált lakótelepet.

A kormányzó Úr Ő főméltóságát az akkori gyárigazgató *Allender Henrik* üdvözölte.

A látogatás befejezése után innen indult vissza a kormányzó úr különvonattal. Hogy a különvonat közvetlenül a helyszínre tudott érkezni, az annak tudható be, hogy 1873-ban helyezték üzembe a Miskolc–Vasgyár közötti vasútvonalat, mely kezdetben csak teherszállításra volt üzembe állítva.

AMERIKAI MISSZIÓS KONYHA

z iskola történetéhez kapcsolódik az „Amerikai konyha”. A Munkásterem megszűnése után a gyermekétkeztetés a fiúiskola tornatermében folytatódott.

A konyha felállítását a diósgyőri közgyűlés 1921. március 10-én tárgyalta. A V130/12/1916-21 évi jegyzőkönyv a 475 oldalon az alábbiakban rögzítette:

„Elöljáróság jelentése az amerikai konyha megkezdéséről. A főjegyző felolvassa Szép Mihály III. jegyző jelentését, mely szerint az

Vasgyári fiúiskola tornatermének épülete

Az első világháború után „amerikai konyha” néven üzemelt. Amerikai segélyszállítmányokból élelmeztek az iskolás gyermekeket.

A konyha vezetője édesapám, Balogh Sándor volt.

amerikai misszió által fenntartott konyha folyó év március hó 30-ik napján megnyílt, és jelenleg 750 gyermek részesül ingyenes ebédben.

Jelenti továbbá, hogy az ingyenes reggeli tejhez a sorozás megtörtént és besoroztatott 168 szoptatós anya, 67 terhes nő és 170 1-3 éves korban lévő gyermek." Kelt: 1921. április 9.

Később a jegyzőkönyv 498 oldalán már 181 1-3 éves gyermek és 200 terhes és szoptatós anya részére összesen 381 ingyenes reggelit engedélyezett. Az amerikai konyha a vasgyári fiúiskola tornatermében lett felállítva.

A teremben hosszú asztalok voltak sorban elhelyezve, mellettük lócákkal. A konyhán nagy üstökben főzték az ételeket, melyeket asszonyok szolgáltak fel. Nagy szeretettel viseltettek a gyermekekkel szemben. Közülük még ma is emlékszem *Molnár Mariska* néniére és *Pelykó* néniére. Az étkezésre a tanóra után megfelelő időbeosztásban a tanító bácsik kíséretével vonultunk. Kedvenc ételünk volt a kakaós tészta és a kakaós tejberizs. Ezeket szinte habzsolva ettük, közben az arcunk is tele lett kakaóval. Egymásra mutogatva kitört a nevetés, volt, aki fülig kakaós lett. Vidám hangulatban étkeztünk.

Az amerikai konyha vezetője Édesapám volt, és így volt alkalmam a raktárba is beletekinteni és elcsodálkozni a zsákokban álló nagymennyiségű élelmiszeren, mint cukor, kakaó, liszt, zsír, bab, rizs és stb.

Hogy az amerikai konyha mikor szűnt meg, pontos időt nem találtam, de feltételezem, hogy mikor 1923-ban Horthy Miklós kormányzó Úr Ő főméltósága meglátogatta az iskolát már nem működhetett, mert nem történt említés róla.

Fentiek általam átélt valóságok, melyeket az utókor fog talán minősíteni, milyen változásokon ment át Magyarország.

EMLÉKEIM AZ ISKOLAI FENYÍTÉSEKRŐL

Elsőként fenyítő eszközként a „nádpálcát” ismertük meg. A nádpálcával kaptuk a tenyereket, körmösöket és a fenekeseket.

Tenyeres: Kezünket tenyérrel felfelé fordítva oda kellett tartani, és el kellett viselni a kiszabott ütéseket. Az ütések helyén tenyerünk kipirosodott. Hosszú ideig fájdalmas, zsibogó érzést éreztünk.

Körmös: A tenyerünket fölfelé tartva, az öt ujjunkat egy csúcsba össze kellett rakni sűrűn egymás mellé. Erre az összerakott új csúcsra kaptuk az ütéseket. Ez sem volt fájdalommentes.

Fenekelés: Ezért már nagyobb vétséget kellett elkövetni. Le kellett hajolni és a kiszabott ütéseket elviselni. Ez volt a legnagyobb fájdalom. Az ütések nyomai sokáig ott maradtak. Leülni szinte alig tudtunk.

Falhoz való kiállítás: Ez az óra alatti nem megfelelő viselkedésért történt. Szorosan a fal mellé kellett állni, szemben a fallal, mindaddig, míg azt az utasítást nem kaptuk: – Eredj a helyedre. Több perces álldógalás után egyensúlyzavart éreztünk.

Az alsós épület a tornateremmel

Hittanóra: A legnagyobb felejthetetlen büntetést itt néztük végig. Mikor a hitoktató bejött, kiszólitotta Manzák osztálytársunkat a katedrához. Pár szót mondott neki, utána már csak azt láttuk, hogy egy tolltartóval üti a fejét. Addig ütötte, míg a tolltartó darabokra nem tört. Az egész osztály mély megdöbbenéssel nézte végig. A fején való koppanások voltak borzasztóak. Ezek bennem és az egész osztály tanulóiban kitörölhetetlen nyomot hagytak. Ma is úgy emlékszem rá, mintha most látnám. Nem tudtuk megállapítani, mit csinált ezért a súlyos verésért. Feltételeztük, hogy vasárnap nem volt a templomban.

Felnőtt korában találkoztam vele és úgy néztem rá, hogy tudta elviselni ezt súlyos bántalmazást.

Megrendülve írom le élményeimet, melyet a tanítók felelősségrevonás nélkül tehettek meg. Itt említem meg, hogy a nádpálcás fenyítés még a Diósgyőri Polgári iskolában is jelen volt.

Nem tudom megállapítani, hogy felnőtt korukban a fenyítések hatása érvényesült-e. Társadalmunk eredményes építő tagjai lettek.

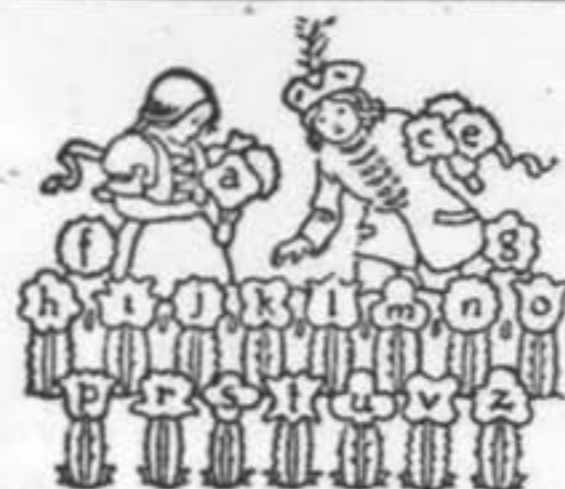
Emlékeimben elmerülve 82 év után írom e kis történetet

Balogh Sándor
1922-ben volt elemista tanuló

Legszébb képeskönyv,
legjobb tankönyv a

„B E T Ű O R S Z Á G.”

Öröm a kicsinyeknek, élvezet a nagyoknak. Aki még nem látta, nem olvasta, vegye meg magának, vegye meg gyermekének. Minden család szerezze meg e gyönyörű színes képeskönyvet. Ára 20.000 korona. Utasítással 26.000 korona.

KEDVES AJÁNDÉK:

FÜTTYÖS FERKÓ.

A fából faragott deli huszárlegény és a csudaszép VIRÁGSZÁL kisasszony története. 5000 korona.

A HŐS KAKAS.

Mulattató színes képeskönyv. 5000 korona.

Ezenkívül mindenféle könyv legelőnyösebben megrendelhető:
a Kir. m. Egyetemi Nyomda Könyvosztályánál
Budapest, VIII. ker., Múzeum-körút 6. Gólyavár.

A korabeli bizonyítvány hátoldala

FAZOLA HENRIKNEK, AZ ISKOLA JELENLEGI NÉVADÓJÁNAK TÖRTÉNETE

diósgyőri ref. egyház alapítója, *Pápai Tóth Mihály* geológus és fizikus, a Bükk kutatásainak eredményeiről *Mária Terézia királynőt* értesítette.

A levél vétele után *Mária Terézia* a *Würesburgi* származású, gazdag egri lakatost, *Fazola Henriket* bízta meg a feltárási munkák elvégzésével.

A munka eredményeképpen, *Mária Terézia* Isten kegyelméből a rómaiak császára, Magyarország, Csehország apostoli királya, Ausztria főhercege, 1770. július 28-án kelt levelében a következőket írta: "Fontos nekünk, hogy kincstári birtokunkhoz tartozó Diósgyőrben a vasgyártás fejlődjék, mivel a környéken elegendő vas és fa található". Ezért elrendelte a vasolvasztó megépítését. Így készült el az *Óskohó Fazola Henrik* áldozatos munkájával 1772-ben.

Mivel a kohó teljesítménye kevésnek bizonyult, 1813-ban egy nagyobb teljesítményű kohó épült *Újmassán* *Fazola Frigyes* felügyelete alatt.

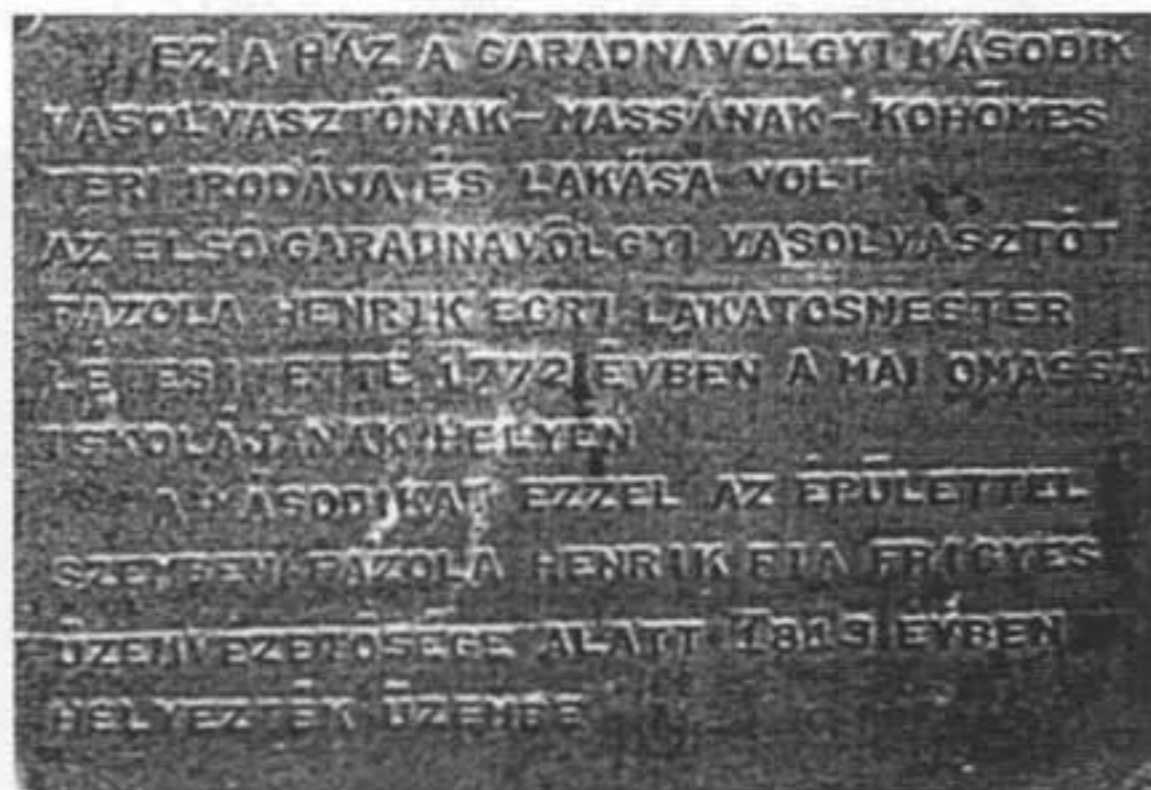
Az újabb kohó épületeiről készült fotókat mellékelten mutatom be. A *Fazola Frigyes* házának falán elhelyezett öntöttvas táblán az alábbi szöveg olvasható:

"Ez a ház a garadnavölgyi második vasolvasztónak – massának – kohómesteri irodája és lakása volt. Az első garadnavölgyi vasolvasztót *Fazola Henrik* egri lakatosmester létesítette 1772 évben a mai ómassa iskolájának helyén. A másodikat ezzel az épülettel szemben *Fazola Henrik* fia, *Frigyes* üzemvezetősége alatt 1813 évben helyezték üzembe."

Sajnos ezt az épületet pusztulni hagyták.

A massai kohó udvara szabadtéri múzeum

Emléktábla, mely a Fazola család emlékét őrzi

Az őskohó

Mária terézia és a Fazola család indította el a vas kohászatot, amely több száz évi fejlődésével világhírű lett. Hírnevét az iskola diákjainak kell megőrizni, és tanulói által továbbítani. Ez maradjon meg emlékeikben az életük végéig. A magyar nemzet ezer éven át volt és lesz mindörökké.

Fazola Frigyes irodaépülete és lakása, ennek falán volt az öntöttvas tábla

EMILÉKLAP

6910 Balogh Sándor
részlet

Kohászatunk alapításának 200. évfordulóján emlékezetébe idézzük elődeink évszázados küzdelmeit s a jelenlegi fejlesztés érdekében kifejtett erőfeszítéseinket, melyeknek terhéből egy részt Ön is magára vállalt. Lelkiismerettel végzett munkájáért köszönetet mondunk s egyben szívvel gratulálunk is a nagyszerű fejlődésből személyesen Önnek köszönhető eredményekhez.

Diósgyőrvasgyár, 1970. július 28.

A LENIN KOHÁSZATI MŰVEK

Szűcs István
pártbizottság

Szűcs István
szakszervezeti bizottság

Szűcs István
KISZ bizottság

Szűcs István
vezetőség